

rických funkcí, subjektům jsou oznamovány taktilní, sluchové a vizuální podněty, ale nejsou vnímatelné (Chemitz, Feingold 1980). Tato sensorická sugestibilita je identická se sekundární sugestibilitou ve smyslu Eysenckově. Byla vypracována řada testů na měření primární a sekundární sugestibility (Gheorghiu 1966, 1975), např. test s magnetem (pokusná osoba drží železnou kuličku zavěšenou na niti a experimentátor drží kovový předmět, o kterém tvrdí, že je to „magnet“; subjekt má oznámit, kdy cítí přitahování magnetem), test s klikou, obrázkový test (subjekt se dívá minutu na obrázek a potom jsou mu kladeny sugestivní otázky, např. zda byly na autě naloženy bedny nebo pytle; ve skutečnosti bylo auto prázdné), olfaktivní test apod.

KORELÁTY SUGESTIBILITY

Otázky po *osobnostních korelátech sugestibility* jsou stále aktuální a stále uspokojivě nezodpovězené. Z množství výzkumů uveďme namátkou výsledky Spanose (1973), který při používání Barberovy škály pro měření bdělé sugestibility zjistil pozitivní korelaci s živostí fantazie a negativní korelaci s kontrolou imaginace. Gheorghiu (1966) dospěl k závěru, že častost reakcí na některé testy zejména motorické sugestibility je vyšší u neurotiků než u normálních subjektů.

Koreláty sensorické sugestibility zkoumal Feingold et al. (1980). Výsledky byly následující:

- není žádný rozdíl mezi sensorickou sugestibilitou mužů a žen,
- s rostoucím věkem sensorická sugestibilita klesá,
- výkonová motivace nemá účinek na sugestibilitu,
- znalost úkolů ovlivňuje sugestibilitu, v retestové situaci se projevila pre-koncepce subjektů,
- spoluposuzovatel ovlivňuje sensorickou sugestibilitu testovaného subjektu, zvláště pokud jsou emocionální vztahy mezi oběma osobami uspokojivé.

Autoři hledali dále korelace mezi sensorickou sugestibilitou a osobnostními rysy. Zjistili, že významně korelovala senzitivita, dále zjistili, že pokusné osoby s vyššími skóry sensorické sugestibility popisovaly samy sebe jako více maskulinní, udávaly méně psychosomatických potíží a emociální lability, projevovaly méně agresivity a excitability a měly silnou tendenci k deziderabilitě. Projevovalo se u nich méně sebeobviňovacích tendencí a somatických stížností jako vyrovnávacích mechanismů ve stressových situacích. Vysoce sugestibilní osoby se cítily být více aktivované v psychofyziologickém experimentu a projevovaly méně úzkosti po experimentálních stressových situacích než subjekty s nízkou sugestibilitou. Z uvedených dat Feingold vyvozuje, že osobnostní rysy, stejně jako emocionální stavy, jsou ve vztahu k sensorické sugestibilitě a dodává, že je těžké předložit interpretace těchto zjištění, neboť se nedají zatím najít konzistentní souvislosti.

Takto bohaté výsledky jsou hypnologické literatuře spíše výjimečné, neboť experimenty většinou nedojdou k jednoznačným výsledkům nebo nejsou potvrzeny retestem. Zatím je třeba souhlasit s Barberem (1969), který říká, že hledat osobnostní koreláty sugestibility je zbytečné, neboť: